

Облікова картка дисертації

I. Загальні відомості

Державний обліковий номер: 0826U003449

Особливі позначки: відкрита

Дата реєстрації: 13-07-2026

Статус: Захищена

Реквізити наказу МОН / наказу закладу:

II. Відомості про здобувача

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Бровдій Мирослава Юріївна

2. Myroslava Y. Brovdii

Кваліфікація:

Ідентифікатор ORCID ID: 0009-0005-0554-5370

Вид дисертації: доктор філософії

Аспірантура/Докторантура: так

Шифр наукової спеціальності: 054

Назва наукової спеціальності: Соціологія

Галузь / галузі знань: соціальні та поведінкові науки

Освітньо-наукова програма зі спеціальності: Соціологія

Дата захисту: 31-08-2026

Спеціальність за освітою: Психологія

Місце роботи здобувача: Державний вищий навчальний заклад "Ужгородський національний університет"

Код за ЄДРПОУ: 02070832

Місцезнаходження: вул. Підгірна, Ужгород, Ужгородський р-н., 88000, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

III. Відомості про організацію, де відбувся захист

Шифр спеціалізованої вченої ради (разової спеціалізованої вченої ради): PhD 15506

Повне найменування юридичної особи: Державний вищий навчальний заклад "Ужгородський національний університет"

Код за ЄДРПОУ: 02070832

Місцезнаходження: вул. Підгірна, Ужгород, Ужгородський р-н., 88000, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

IV. Відомості про підприємство, установу, організацію, в якій було виконано дисертацію

Повне найменування юридичної особи: Державний вищий навчальний заклад "Ужгородський національний університет"

Код за ЄДРПОУ: 02070832

Місцезнаходження: вул. Підгірна, Ужгород, Ужгородський р-н., 88000, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

V. Відомості про дисертацію

Мова дисертації: Українська

Коди тематичних рубрик: 04.21.41, 04.41.23, 04.41.31, 04.51.43

Тема дисертації:

1. Механізми подолання впливу соціальних стереотипів та переконань на соціальну інтеграцію внутрішньо переміщених осіб (на прикладі Закарпатської області)
2. Mechanisms for Overcoming the Influence of Social Stereotypes and Beliefs on the Social Integration of Internally Displaced Persons (based on the case of the Zakarpattia region)

Реферат/анотація:

1. Дисертаційна робота присвячена дослідженню механізмів подолання впливу соціальних стереотипів та переконань на соціальну інтеграцію внутрішньо переміщених осіб (на прикладі Закарпатської області). Розкрито загальнотеоретичні засади дослідження соціальних стереотипів щодо внутрішньо переміщених осіб, визначено методологічні основи роботи, проаналізовано підходи до вивчення механізмів подолання соціальних стереотипів як соціокультурного феномену. Здійснено комплексний теоретико-методологічний аналіз феномену соціальних стереотипів у контексті суспільних криз та масового внутрішнього переміщення населення. Систематизовано класичні та сучасні наукові підходи до трактування поняття «соціальний стереотип», що дозволило розкрити його когнітивну, соціокультурну та комунікативну природу. Особливу

увагу приділено аналізу приймаючої громади як середовища соціального включення або виключення ВПО. Обґрунтовано, що подолання соціальних стереотипів є багаторівневим процесом, який охоплює когнітивний, інтеракційний та інституційний виміри й реалізується через міжгрупову взаємодію, розвиток соціального капіталу, комунікативні практики, освіту та медіа. Встановлено, що дискурсивне поле щодо внутрішньо переміщених осіб має багатовимірну структуру та може бути описане через систему координат «орієнтація на себе – орієнтація на соціум» та «інклюзія – виключення». Така модель, розроблена автором, дозволила візуалізувати основні напрями конструювання соціальних стереотипів і виявити домінування як інтеграційних, так і конфліктогенних дискурсивних практик. Емпірично ідентифіковано десять основних форм дискурсів щодо ВПО (солідарності, інклюзії, жертви, виключення, ресурсної конкуренції, недовіри, суб'єктності, нейтрального інформування, тимчасовості та інституційного регулювання), що свідчить про складну й неоднорідну природу суспільного конструювання образу переселенців. Встановлено, що у публічному медіапросторі переважають інституційні та солідарні наративи, тоді як у соціальних мережах і побутовому дискурсі посилюються практики виключення, конкуренції та недовіри. На основі якісного та кількісного аналізу матеріалів і інтерв'ю автором виокремлено систему ключових соціальних стереотипів щодо ВПО, серед яких домінують уявлення про «споживацтво», «ресурсну конкуренцію», «культурну дистанційованість», «заможність переселенців» та «чужість». Здійснено емпіричне дослідження стереотипів щодо внутрішньо переміщених осіб. Емпіричну базу становило анкетне опитування місцевих мешканців та ВПО Закарпатської області із використанням багаторівневої вибірки ($n = 428$), сформованої з урахуванням вікових, гендерних та соціальних характеристик респондентів. У результаті дослідження встановлено наявність соціальних стереотипів щодо ВПО, які мають переважно соціально-економічний (ресурсна конкуренція, житловий ринок, зайнятість), культурно-комунікативний (мовна поведінка, інтеграційна відкритість) та символічно-статусний характер (уявлення про «жертв», «заможних переселенців», соціальну залежність). Виявлено, що інтенсивність стереотипізації є вищою у міському середовищі, що пояснюється більшою щільністю соціальних контактів та конкуренцією за ресурси. Запропоновано механізм подолання стереотипів щодо ВПО у приймаючих громадах, спрямований на трансформацію упереджених уявлень і формування інклюзивних моделей взаємодії, який побудовано з врахуванням отриманих результатів якісного та кількісного етапів дослідження. Структурно запропонований автором механізм включає вхідні соціальні умови, акторів (влада, громади, ВПО, НГО), інструменти впливу та соціальні результати. Його ефективність залежить від узгодженості всіх елементів і переходу від разових заходів до системних практик взаємодії. Результатом функціонування механізму передбачається зниження рівня соціальних стереотипів щодо ВПО, скорочення соціальної дистанції та формування більш інклюзивної й згуртованої моделі взаємодії у приймаючих громадах. Результати дисертації мають наукову та практичну цінність – вони можуть бути використані для розробки політик соціальної інтеграції, освітніх та соціально-психологічних програм, спрямованих на підтримку ВПО та зниження стереотипізації у приймаючих громадах. Ключові слова: внутрішньо переміщені особи, ВПО, механізм подолання стереотипів, соціальні стереотипи, адаптація, соціокультурна адаптація, соціальна інтеграція, інтеграція, приймаюча громада, міграція, війна, внутрішні переселенці, міграційні процеси, приймаюче суспільство, соціальна ідентичність

2. The dissertation is devoted to the study of the mechanisms for overcoming the influence of social stereotypes and beliefs on the social integration of internally displaced persons (IDPs), using Zakarpattia Oblast as a case study. The research elucidates the general theoretical foundations for the study of social stereotypes concerning internally displaced persons, defines the methodological framework of the research, and analyses contemporary approaches to investigating mechanisms for overcoming social stereotypes as a sociocultural phenomenon. A comprehensive theoretical and methodological analysis of the phenomenon of social stereotypes is conducted within the context of societal crises and large-scale internal population displacement. Classical and contemporary scholarly approaches to the interpretation of the concept of social stereotype are systematised, enabling the identification of its cognitive, sociocultural, and communicative dimensions. The study establishes that the discursive field surrounding internally displaced persons possesses a multidimensional structure and can be conceptualised through the coordinate system of self-orientation versus society-orientation and inclusion versus

exclusion. This author-developed model makes it possible to visualise the principal directions of social stereotype construction and to identify the coexistence of both integrative and conflict-generating discursive practices. Empirical analysis identifies ten principal forms of discourse concerning internally displaced persons: solidarity, inclusion, victimhood, exclusion, resource competition, distrust, agency, neutral information, temporariness, and institutional regulation. These findings demonstrate the complex and heterogeneous nature of the social construction of displaced persons' public image. The analysis further reveals that institutional and solidarity-oriented narratives prevail within the public media sphere, whereas social media and everyday discourse exhibit stronger tendencies toward exclusion, competition, and distrust. Based on qualitative and quantitative analyses of empirical materials and interviews, the author identifies a system of key social stereotypes concerning internally displaced persons. The dominant stereotypes relate to dependency and consumerism, competition for resources, cultural distance, the perceived affluence of displaced persons, and otherness. An empirical investigation of stereotypes toward internally displaced persons was conducted using a questionnaire survey administered to local residents and internally displaced persons residing in Zakarpattia Oblast. The empirical database comprised a multi-stage sample (n = 428), designed to ensure representation across respondents' age, gender, and social characteristics. The findings confirm the existence of social stereotypes toward internally displaced persons, predominantly manifested in socio-economic dimensions (resource competition, housing market pressures, and employment), cultural and communicative dimensions (language behaviour and openness to integration), as well as symbolic and status-related dimensions (perceptions of IDPs as victims, wealthy displaced persons, or socially dependent individuals). The intensity of stereotyping was found to be higher in urban environments, which can be explained by the greater density of social interactions and intensified competition for limited resources. Based on the findings obtained during both the qualitative and quantitative stages of the research, the dissertation proposes a mechanism for overcoming stereotypes toward internally displaced persons within host communities. The proposed mechanism is aimed at transforming prejudicial perceptions and fostering inclusive models of social interaction. Structurally, the mechanism developed by the author comprises initial social conditions, key stakeholders, intervention instruments, and anticipated social outcomes. The implementation of the proposed mechanism is expected to reduce the prevalence of social stereotypes toward internally displaced persons, decrease social distance, and promote a more inclusive and socially cohesive model of interaction within host communities. The findings of the dissertation possess both theoretical and practical significance. They may be employed in the development of public policies on social integration, as well as educational and socio-psychological programmes aimed at supporting internally displaced persons and reducing stereotyping within host communities. Keywords: internally displaced persons (IDPs), mechanisms for overcoming stereotypes, social stereotypes, adaptation, sociocultural adaptation, social integration, integration, host community, migration, war, internal displacement, migration processes, host society, social identity.

Державний реєстраційний номер ДіР: 012U001774

Пріоритетний напрям розвитку науки і техніки: Фундаментальні наукові дослідження з найбільш важливих проблем розвитку науково-технічного, соціально-економічного, суспільно-політичного, людського потенціалу для забезпечення конкурентоспроможності України у світі та сталого розвитку суспільства і держави

Стратегічний пріоритетний напрям інноваційної діяльності: Не застосовується

Підсумки дослідження: Теоретичне узагальнення і вирішення важливої наукової проблеми

Публікації:

- 1. Бровдій М. Ю. Стереотипи, переконання та сприйняття війни: виклики для внутрішньо переміщених осіб та стратегії подолання. Габітус. Випуск 69, Том 1. 2025. С. 11-15.
- 2. Бровдій М. Ю., Безносько В. Стереотипи та переконання ВПО у контексті трансформації системи соціальних послуг під час війни: виклики та практики адаптації. Габітус. Випуск 72, Том 1. 2025. С. 9-13.

- 3. Бровдій М. Соціально-психологічні особливості сприйняття внутрішньо переміщених осіб у період війни в Україні. Вісник Львівського університету. Серія соціологічна. 2025. № 19.
- 4. Бровдій М. Ю. Наслідки стереотипізації внутрішньо переміщених осіб у приймаючих громадах та механізми їх подолання. Актуальні проблеми філософії та соціології. 2025. № 57. С. 125-129.
- 5. Бровдій М. Ю. Виклики для внутрішньо переміщених осіб у суспільному вимірі історії та шляхи їх подолання. Збірник VII Міжнародної наукової конференції студентів і молодих вчених «Травневі студії 2025: історія, археологія, міжнародні відносини та перспективи повоєнного відновлення». Секція 7. Українське суспільство: ментальність та ідентичність. ДонНУ ім. В. Стуса. 2025. С. 218-219.
- 6. Бровдій М. Ю. Стереотипи внутрішньо переміщених осіб щодо війни в Україні: теоретичний аспект. Масова свідомість воєнного часу: методологічні та етичні аспекти її соціологічного вивчення. Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції інтернет-конференції (м. Лубни, 10 квітня 2025 р.). 2025. С. 26-28.
- 7. Бровдій М. Ю. Стереотипи як бар'єр та ресурс у процесі інтеграції ВПО. Матеріали доповідей та повідомлень Всеукраїнської науково-практичної конференції «Розвиток територіальних громад крізь призму міжсекторної взаємодії: виклики сучасності». Ужгород. 2024. С. 13-16.
- 8. Бровдій М. Ю. Стереотипи як чинник формування стійкості у процесі інтеграції ВПО. XIV Львівський соціологічний форум. Інституціональна стійкість українського суспільства: теоретизування й емпіричні дослідження на тлі війни. 3 жовтня 2025 р.

Наукова (науково-технічна) продукція:

Соціально-економічна спрямованість:

Охоронні документи на ОПІВ:

Впровадження результатів дисертації: Планується до впровадження

Зв'язок з науковими темами: 012U001774

VI. Відомості про наукового керівника/керівників (консультанта)

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Рюль Вікторія Олександрівна

2. Viktoriia O. Riul

Кваліфікація: к.соц.н., доцент, 22.00.04

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0002-7961-1933

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Державний вищий навчальний заклад "Ужгородський національний університет"

Код за ЄДРПОУ: 02070832

Місцезнаходження: вул. Підгірна, Ужгород, Ужгородський р-н., 88000, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

VII. Відомості про офіційних опонентів та рецензентів

Офіційні опоненти

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Бірюкова Марина Василівна
2. Maryna V. Biriukova

Кваліфікація: д.соц.н., професор, 22.00.04

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0003-0525-3659

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Національний технічний університет "Харківський політехнічний інститут"

Код за ЄДРПОУ: 02071180

Місцезнаходження: вул. Кирпичова, Харків, Харківський р-н., 61002, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Коваліско Наталія Володимирівна
2. Natalia V. Kovalisko

Кваліфікація: д.соц.н., професор, 22.00.03

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0002-1466-6132

Додаткова інформація: https://scholar.google.com/citations?user=qgPJy_4AAAAJ&hl=uk; Web of Science
Researcher ID: QIT-3336-2026

Повне найменування юридичної особи: Львівський національний університет імені Івана Франка

Код за ЄДРПОУ: 02070987

Місцезнаходження: вул. Університетська, Львів, 79000, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

Рецензенти

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Шелемба Марта Михайлівна
2. Marta M. Shelemba

Кваліфікація: к.політ.н., 23.00.02

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0002-2491-7185

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Державний вищий навчальний заклад "Ужгородський національний університет"

Код за ЄДРПОУ: 02070832

Місцезнаходження: вул. Підгірна, Ужгород, Ужгородський р-н., 88000, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Афанасьєв Дмитро Миколайович

2. Dmytro M. Afanasiev

Кваліфікація: к.соц.н., доцент, 22.00.04

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0002-2157-0331

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Державний вищий навчальний заклад "Ужгородський національний університет"

Код за ЄДРПОУ: 02070832

Місцезнаходження: вул. Підгірна, Ужгород, Ужгородський р-н., 88000, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

VIII. Заключні відомості

**Власне Прізвище Ім'я По-батькові
голови ради**

Токар Маріан Юрійович

**Власне Прізвище Ім'я По-батькові
головуючого на засіданні**

Токар Маріан Юрійович

**Відповідальний за підготовку
облікових документів**

Сабов Вікторія Іванівна

Реєстратор

Юрченко Тетяна Анатоліївна

**Керівник відділу УкрІНТЕІ, що є
відповідальним за реєстрацію наукової
діяльності**

Юрченко Тетяна Анатоліївна